

9. Шавалюк Л. Податкова реформа. Кульмінація / Л. Шавалюк // Український тиждень. – 2015. – № 50. – С. 8–9.
10. Карлін М. І. Фінансові системи країн Центрально-Східної Європи : навч. посіб. / М. І. Карлін, І. О. Балак. – Луцьк : Надстир'я, 2012. – 500 с.
11. Паєнтко Т. В. Фіскальне регулювання фінансових потоків в інституціональній економіці : автореф. дис. ... д-ра. екон. наук : 08.00.08. – гроші, фінанси і кредит / Паєнтко Тетяна Василівна. – К. : ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана», 2014. – 32 с.
12. Карлін М. І. Встановлення ставок основних податків на основі принципу прогресивності / М. І. Карлін // Регіональна економіка. – 2015. – № 4. – С. 102–107.
13. Іванчук Н. М. Механізм оподаткування фонду оплати праці підприємств в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Іванчук Наталія Володимирівна. – Львів : ІРД НАН України, 2014. – 21 с.
14. Романчук Н. М. Комплексна оцінка споживчих витрат заможних верств населення : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика / Романчук Наталія Миколаївна. – К. : ІДСД ім. М. В. Птухи НАН України, 2015. – 20 с.
15. Башков В. Податкова реформа: як стати святішим від Папи Римського за одним махом / В. Башко // Дзеркало тижня. – 2015. – № 50. – С. 9.

Карлін Николай. Использование пропорционального подхода к налогообложению в Украине: проблемы и возможные способы их решения. В статье проанализированы основы пропорционального (линейного) подхода к реформированию налоговой системы Украины в современных условиях, указываются его недостатки и предлагаются способы введения прогрессивности в налоговой системе Украины с учетом опыта зарубежных стран. Это обеспечит соблюдение принципа справедливости, которого пока не придерживается власть.

Ключевые слова: пропорциональные налоги, справедливость в налогообложении, прогрессивные налоги, налоговая реформа, налоговая система Украины, Налоговый кодекс Украины, Европейский Союз, Словакия.

Karlin Mykola. Using a Proportional Approach to Taxation in Ukraine: Problems and Possible Ways of their Solution. The article analyzes the proportional (linear) approach to reforming the tax system of Ukraine in modern conditions, specified its shortcomings and suggested ways of introducing progressivity of the tax system in Ukraine based on the experience of foreign countries. This will ensure that the principle of justice, which so far does not adhere to the authorities.

Key words: proportional taxes, equity in taxation, progressive taxes, tax reform, tax system of Ukraine, the Tax Code of Ukraine, the European Union, Slovakia.

УДК 336.71:351.82

Віктор Левицький – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Формування механізму управління фінансовою безпекою банківської установи

У статті визначено сутність, головну мету та завдання механізму управління фінансовою безпекою банківської установи. Запропоновано основні етапи формування механізму управління фінансовою безпекою банківської установи як складного процесу, головним завданням якого є виявлення й усунення загроз ефективній діяльності банківської установи за умов економічної нестабільності.

Ключові слова: механізм управління, управління банком, фінансова безпека банку, зовнішні загрози, внутрішні загрози, фінансові інтереси, механізм управління фінансовою безпекою банку.

Постановка наукової проблеми та її значення. Банківська система – важливий елемент фінансово-кредитної системи країни, адже через неї відбувається велика кількість фінансових операцій, які обслуговують усі сфери діяльності держави. У таких умовах істотно збільшується можливість виникнення негативних змін зовнішнього та внутрішнього середовищ банків. Зокрема, істотної шкоди банкам і банківській системі в цілому можуть завдати лобювання інтересів певних суб'єктів бізнесу, непартнерські дії клієнтів, проведення агресивної політики конкурентами, протиправні й непрофесійні дії

персоналу банків, а отже, створення ефективного механізму управління фінансовою безпекою банку, формування та реалізація якого в практичному використанні дасть змогу збільшити ефективність прийняття управлінських рішень стосовно використання ресурсів банку й забезпечить налагоджене функціонування всієї банківської системи в цілому.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблеми забезпечення фінансової безпеки на рівні держави, підприємств і банків були предметом зацікавленості багатьох учених, таких як С. І. Адаменко, І. А. Бланк, О. Д. Василик, А. О. Єпіфанов, С. М. Ілляшенко, О. А. Криклій, О. О. Терещенко. Серед праць з управління фінансовою безпекою банку потрібно назвати дослідження О. І. Барановського, Ю. Н. Юденкова, Е. А. Тарханова та ін.

Мета й завдання дослідження. Мета статті – визначення особливостей формування механізму управління фінансовою безпекою банківської установи.

Відповідно до мети роботи поставлено та виконано такі **завдання**:

- розкриття сутності й систематизація основних положень поняття «механізм управління»;
- розгляд складових елементів механізму управління фінансовою безпекою банку;
- визначення мети й завдань управління фінансовою безпекою банку;
- аналіз основних етапів процесу здійснення управління фінансовою безпекою банку;
- визначення механізму управління фінансовою безпекою банківської установи.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Щоб сформулювати ефективний механізм управління фінансовою безпекою банку, потрібно чітко розуміти сутність поняття «механізм управління» та проаналізувати головні підходи. На нашу думку, серед запропонованих науковцями варіантів основну увагу варто звернути не на підходи до визначення цього поняття, а на формування ефективної взаємодії суб'єктів для управління безпекою банківської установи й узгодження соціальних, групових та окремих інтересів, оскільки саме вони формуватимуть головні складники механізму управління безпекою банку на макрорівні та визначатимуть основні напрями організації управління безпекою банківської установи на макрорівні, а їх взаємодія буде головним «бар'єрним» елементом забезпечення фінансової безпеки банку під час дії негативних зовнішніх і внутрішніх факторів середовища.

Саме тому для визначення та формування ефективного механізму управління фінансовою безпекою банківської установи варто розглянути основні підходи до визначення поняття «механізм управління безпекою банку», що наведені в табл. 1.

Таблиця 1

**Визначення поняття «механізм управління безпекою банку»
у працях науковців [5]**

Автор	Визначення
Круглова М. І.	Сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів цілеспрямованої взаємодії суб'єктів господарювання та вплив на їхню діяльність, які забезпечують узгодження інтересів взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління банківської установи.
Пономаренко В. С.	Сукупність форм, методів, структур і засобів управління, які об'єднані загальною метою та за допомогою яких здійснюється об'єднання й узгодження громадських, групових та окремих інтересів, забезпечуються функціонування й розвиток банку як соціально-економічної системи.
Бурков В. Н., Горячева К. С., Медведева І. Б.	Сукупність управлінських рішень та елементів впливу на процес їх розробки й реалізації відносно забезпечення захисту своїх інтересів від будь-якого негативного впливу.

Отже, розглянувши ці підходи, на їх основі можливо визначити, що механізм управління фінансовою безпекою банку – це сукупність фінансово-економічних, фінансово-мотиваційних, фінансово-організаційних та фінансово-правових процедур прийняття управлінських рішень щодо забезпечення захисту фінансових інтересів банку, які дають змогу узгоджувати інтереси взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління й спрямовані на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз.

Варто зазначити, що існує багато різних думок щодо основних складників механізму управління фінансовою безпекою банку. Зокрема, І. О. Бланк вважає, що компонентами механізму управління фінансовою безпекою є система державного нормативно-правового регулювання безпеки, ринковий механізм регулювання безпеки, внутрішній механізм управління безпекою, система методів управління, система інструментів управління.

На думку М. М. Єрмошенка, до складу механізму управління фінансовою безпекою входять економічні закономірності, цілі та завдання управління, організаційна структура, принципи управління, методи управління фінансами, кадри управління, техніка й технологія управління, критерії оцінки ефективності системи управління фінансами [1, с. 17].

І. Б. Медведєва та М. Ю. Погосова стверджують, що, окрім інших складових частин механізму управління, наявний механізм управління цілями, механізм діагностики стану, механізм прийняття рішень щодо управління фінансовою безпекою [3, с. 106].

Отже, на нашу думку, до складників механізму управління фінансовою безпекою банку можна віднести суб'єктів й об'єктів управління, фінансові інтереси, мету та завдання управління, принципи, функції управління.

Серед суб'єктів управління фінансовою безпекою – керівники банківських установ, а у великих за розмірами банках створюються відповідні служби безпеки банку, які виконують завдання, пов'язані з контролем операцій щодо незаконно отриманих коштів і забезпеченням зберігання готівки, фінансових документів, цінних паперів.

Основні об'єкти управління фінансовою безпекою – не лише фінансові ресурси (капітал, залучені та позичені кошти), за допомогою яких банк виконує свою діяльність, але й ті сфери, які він обслуговує [5, с. 306].

Наступний елемент механізму – фінансові інтереси. Саме на їх захист націлене забезпечення фінансової безпеки банківської системи. Система фінансових інтересів уключає:

- інтереси кредиторів (отримання вкладниками максимального прибутку від надання позичкового капіталу в тимчасове користування банкам);
- інтереси позичальників (максимізація корисності або прибутку позичальників за рахунок використання грошової вартості, отриманої від банків на умовах платності та поверненості);
- інтереси банків: отримання банками максимального прибутку від виконання своєї діяльності;
- інтерес центрального банку (стабільність національної валюти);
- інтереси суб'єктів економіки (повне задоволення потреб економіки в грошовій масі) [8, с. 160].

Потрібно зазначити, що для ефективного управління фінансовою безпекою банку потрібні наявність високого ступеня гармонізації, узгодження фінансових інтересів суб'єктів господарювання банку з інтересами навколишнього середовища. Фінансові інтереси при їх недостатній, несвоєчасній або відсутній реалізації можуть стати ризиками, загрозами чи небезпеками діяльності банківської установи, перешкодами для реалізації інших інтересів безпеки банку.

Необхідна умова для нормального та ефективного функціонування механізму управління фінансовою безпекою банку – дотримання комплексу принципів. До головних серед них можна віднести принципи єдності дій і засобів досягнення мети суб'єктами управління в межах реалізації цього механізму, комплексності процесу управління фінансовою безпекою, альтернативності підходів й організаційних рішень при досягненні поставленої мети, взаємозв'язку та взаємообумовленості елементів механізму управління фінансовою безпекою банку, гнучкості механізму й процесу управління фінансовою безпекою банку, наукоємності, що передбачає використання в управлінні фінансовою безпекою лише науково підтверджених моделей та підходів [2, с. 76].

Формування системи управління у сфері забезпечення фінансової безпеки банку відбувається на основі поставленої мети. Науковці формулюють мету управління фінансовою безпекою банку порізному:

- по-перше, це досягнення максимальної стабільності функціонування і навіть створення основи й перспектив зростання незалежно від об'єктивних та суб'єктивних загрозливих факторів;
- по-друге, це усунення можливостей завдання шкоди банку або втрати ним вигоди, забезпечення його стійкого й максимально ефективного функціонування в цей час та накопичення достатнього потенціалу розвитку для зростання в майбутньому, якісна реалізація операцій та угод;
- по-третє, безперервно-стійка підтримка стану, який характеризується збалансованістю й стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз [4, с. 112].

Отже, ефективна політика управління фінансовою безпекою банку повинна мати на меті план дій щодо забезпечення стабільних показників фінансового стану банку як у поточному, так і в перспективному періодах, та усунення можливості впливу зовнішніх і внутрішніх загроз його безпеці.

На нашу думку, до функцій у системі управління фінансовою безпекою банку відносять:

- визначення потенційних проблем, до складу яких входять такі параметри, як ідентифікація проблеми, оцінка її масштабів, визначення факторів, що призвели до виникнення проблеми й можуть погіршити ситуацію;
- усунення проблем – вибір потрібних важелів впливу на неї, а також визначення методів її усунення;
- контроль результативності – аналіз ефективності вжитих заходів і повторна перевірка наявності цієї проблеми;
- забезпечення ефективного фінансового управління за допомогою використання відповідного фінансового інструментарію та специфічних методів фінансового управління [6, с. 33].

Саме тому, відповідно до поставленої мети й наявних функцій, процес формування механізму управління фінансовою безпекою банку, на нашу думку, включає такі етапи:

• *Етап 1* – забезпечення інформаційно-аналітичної роботи банку. Виконання конкретної інформаційно-аналітичної роботи для забезпечення фінансової безпеки банку – необхідна умова для здійснення моніторингу та визначення факторів, що впливають на рівень його фінансової безпеки. Функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення – обов'язкове для правильної й оперативної оцінки рівня фінансової безпеки, прогнозування можливих внутрішніх і зовнішніх загроз, а також дотримання достатнього обсягу фінансових ресурсів для своєчасного виконання зобов'язань.

• *Етап 2* – моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовищ. У процесі здійснення моніторингу виявляють зовнішні й внутрішні загрози. До зовнішніх загроз відносять несприятливі умови на фінансових ринках, недовіру користувачів та недостатнє регулювання банківської діяльності щодо внутрішніх загроз. На рівень фінансової безпеки впливають недосконалість організації фінансового менеджменту в банку й рівень кваліфікації його керівництва та працівників, що викликає прийняття неефективних управлінських рішень.

• *Етап 3* – прогнозування й запобігання потенційним ризикам і загрозам. Своєчасне виявлення зовнішніх та внутрішніх загроз є основою для організації дієвого процесу забезпечення фінансової безпеки банку. До основних заходів запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам належать запровадження нових методів і технології обробки й аналізу інформації для оцінки та забезпечення фінансової безпеки окремого банку, а також належний рівень фінансового контролю як за фінансовими ресурсами й здійсненими операціями, так і за діями самого персоналу банку. Ці заходи повинні бути розроблені із застосуванням мінімальних затрат ресурсів та часу для досягнення бажаного результату.

• *Етап 4* – комплексна діагностика фінансової безпеки банку. Цей етап – база для ухвалення управлінських рішень, що дасть змогу попередити кризові ситуації. Також ця діагностика оцінює загальну ефективність фінансово-економічної діяльності банку. У результаті отримуємо обґрунтовані висновки про поточний рівень фінансової безпеки, основні загрози діяльності банку та розробляємо оптимальну модель його поведінки в цій ситуації. Результати аналізу повинні бути чіткими і зрозумілими, щоб уникнути неправильного їх сприйняття та, як наслідок, помилкових дій із боку керівництва.

• *Етап 5* – регулювання фінансової безпеки банку. На цьому етапі корегується комплекс заходів щодо управління фінансовою безпекою банку залежно від умов функціонування для досягнення бажаної ефективності.

• *Етап 6* – здійснення контролю за фінансовою безпекою банку. Основна мета контролю будь-якого процесу – виявлення відхилень отриманих показників від запланованих та вжиття заходів для покращення становища. У межах системи фінансової безпеки банку здійснюють два види контролю. Перший – поточний, який відбувається відповідно до фактичних результатів, поставлених завданнями. Другий вид – підсумковий, що забезпечує оцінку ефективності вжитих заходів для забезпечення фінансової безпеки [7, с. 178]. Контролю підлягають показники ліквідності банку, рівень проблемних кредитів, показники достатності капіталу та загальна валютна позиція банку.

• *Етап 7* – формування звіту щодо стану фінансової безпеки банку й рекомендацій щодо ефективного управління нею. Результатом контролю за фінансовою безпекою банку є формування висновків про стан фінансової безпеки банку й рекомендацій щодо ефективного управління нею. Ці

висновки враховують під час корегування цілей і завдань управління фінансовою безпекою банку [5, с. 307; 7, с. 290].

Отже, на основі аналізу методичних підходів запропоновано механізм управління фінансовою безпекою (див. рис. 1), який є однією з важливих умов ефективного функціонування банку. Оскільки саме суб'єкти управління – керівництво банку та служба фінансової безпеки, які приймають рішення й несуть відповідальність за ефективність процесу управління його фінансовою безпекою, формують фінансові інтереси, установлюють мету та завдання, які потрібно досягти в процесі управління фінансовою безпекою. Формування мети й завдань здійснюється на основі функцій і принципів управління, а також інформації про загрози безпеці банку.

Потрібно зазначити, що механізм управління фінансовою безпекою банку багатогранний та складний процес, головна умова функціонування якого – своєчасність виявлення й усунення загроз фінансовій безпеці банку.

Рис. 1. Механізм управління фінансовою безпекою банку

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, у процесі дослідження встановлено, що механізм управління фінансовою безпекою банку – це сукупність фінансово-економічних, фінансово-мотиваційних, фінансово-організаційних й фінансово-правових процедур прийняття управлінських рішень щодо забезпечення захисту фінансових інтересів банку, які дають змогу узгоджувати інтереси взаємодіючих сторін, об'єктів і суб'єктів управління та спрямовані на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію й ліквідацію загроз.

Забезпечення ефективної взаємодії всіх елементів механізму управління фінансовою безпекою банку дасть змогу досягти запланованих результатів банківської діяльності за умов економічної нестабільності. Для кожного банку важливе виконання узгоджених й обґрунтованих дій, спрямованих на

підтримку належного рівня фінансової безпеки, оскільки фінансова безпека – це важливий інструмент для досягнення її комерційної мети.

Водночас залишаються не цілком визначеними деякі питання розробки комплексу методологічного інструментарію управління фінансовою безпекою банківської системи загалом, без якого неможливо протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам банківській безпеці, що може бути предметом подальших наукових досліджень.

Джерела та література

1. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економіка і прогнозування. – 2006. – №1. – С. 7–25.
2. Зачосова Н. В. Особливості забезпечення фінансової безпеки комерційних банків в Україні / Н. В. Зачосова // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 4. – С. 74–78.
3. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія / В. В. Коваленко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 228 с.
4. Корнієнко Ю. В. Фінансова безпека банків як об'єкт наукового дослідження / Ю. В. Корнієнко // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2011. – Вип. 17. – С. 108–114.
5. Савчук А. В. Управління фінансовою безпекою комерційного банку / А. В. Савчук // Фінанси і кредит. – 2014. – С. 306–307.
6. Фінансова безпека банківської діяльності : навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни «Безпека банків» / [уклад. С. М. Побережний, О. Л. Пластун, Т. М. Болгар] ; Держ. вищ. навч. закл. «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 112 с.
7. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова / А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
8. Шиян Д. В. Організаційно-методичні аспекти формування механізму фінансової безпеки банківської системи / Д. В. Шиян // Фінансовий простір. – 2014. – № 2. – С. 152–163.

Виктор Левицкий. Формирование механизма управления финансовой безопасностью банковского учреждения. В статье раскрыты сущность и структурные элементы механизма управления финансовой безопасностью банка, в частности субъекты и объекты управления, финансовые интересы, цели и задачи управления, принципы и функции управления. Кроме того, в процессе исследования нами определено, что целью управления финансовой безопасностью банка является обеспечение стабильных показателей финансового состояния банка и устранение возможности влияния внешних и внутренних угроз его безопасности. Исследовано, что процесс управления финансовой безопасностью включает следующие этапы: обеспечение информационно-аналитической работы, мониторинг внешней и внутренней среды, прогнозирования и предупреждения потенциальных угроз и рисков, комплексную диагностику финансовой безопасности банка, регулирование финансовой безопасности банка, осуществление контроля, формирование отчета и рекомендаций по повышению эффективности управления финансовой безопасностью банка. Результатом статьи является формирование механизма управления финансовой безопасностью банковского учреждения, главным условием функционирования которого является своевременность выявления и устранения угроз финансовой безопасности банка и параллельное обеспечение взаимодействия всех элементов данного механизма, позволит повысить эффективность запланированных результатов банковской деятельности одновременно с обеспечением высокого уровня финансовой безопасности банковского учреждения.

Ключевые слова: механизм управления, управление банком, финансовая безопасность банка, внешние угрозы, внутренние угрозы, финансовые интересы, механизм управления финансовой безопасностью банка.

Viktor Levytskyj. The Formation Management Mechanism of Financial Security of Banking Institutions. The article reveals the essence and the structural elements of the management mechanism of financial security of the bank, in particular: subjects and objects of management, the financial interests, goals and objectives of management, principles and functions of management. In addition, in the research process, we determined that the purpose of management of financial security of the bank is to ensure stable financial standing of the bank and eliminate the possibility of influence of external and internal threats to its security. Investigated that the process of management of financial security includes the following stages: provision of information and analysis, monitoring external and internal environment, prediction and prevention of potential threats and risks, a comprehensive diagnostic of the financial security bank, financial security bank, performance monitoring, report generation and recommendations for improving the effectiveness of financial security of the bank. The result of this article is to develop an effective mechanism of financial security of banking institutions, essential for the functioning of which is the timeliness of identifying and addressing threats to financial security of the bank and parallel the effective interaction of all elements of the given mechanism will allow to increase the efficiency of the planned results of banking activities while ensuring a high level of financial security of banking institutions.

Key words: mechanism of management, bank management, financial security of the bank, external threats, internal threats, financial interests, management mechanism financial security of the bank.